

Prof. univ. emerit, dr. LIVIU POP
Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai
Membru corespondent al Academiei Române

Prof. univ. dr. IONUȚ-FLORIN POPA
Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai

Dr., magistrat STELIAN IOAN VIDU
Formator, Institutul Național al Magistraturii

DREPT CIVIL OBLIGAȚIILE

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

Cuprins

Abrevieri	5
Abrevieri ale tratatelor și manualelor citate frecvent	9
TITLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE CU PRIVIRE LA OBLIGAȚIILE CIVILE	13
Capitolul I. Noțiunea și structura obligației civile	13
§1. Definiție și terminologie	13
§2. Structura obligației	14
Capitolul II. Clasificarea obligațiilor civile.....	19
Capitolul III. Izvoarele obligațiilor	29
TITLUL II. CONTRACTUL CIVIL	31
Subtitlul I. Formarea contractului	31
Capitolul I. Noțiunea de contract civil	31
Capitolul II. Clasificarea contractelor civile	44
Capitolul III. Încheierea contractului	56
§1. Organizarea studiului. Condițiile de validitate ale contractului	56
§2. Faza precontractuală. Negocierile.....	57
§3. Acordul de voințe. Oferta și acceptarea.....	73
§3.1. Elementele acordului de voințe	73
§3.2. Oferta de a contracta	75
§3.3. Acceptarea.....	87
§3.4. Momentul și locul încheierii contractului	91
§3.5. Determinarea conținutului contractului în funcție de ofertă și acceptare.....	97
Subtitlul II. Efectele contractului	110
Capitolul I. Reguli de interpretare a contractelor.....	110
Capitolul II. Principiul forței obligatorii a contractului.....	124
§1. Enunțarea principiului forței obligatorii a contractului. Fundament și consecințe	124
§2. Limitarea forței obligatorii a contractului: intervenția legiuitorului în contracte	132
§3. Limitarea forței obligatorii a contractelor: impreviziunea în contracte	134
Capitolul III. Efectele contractului față de terți	142
§1. Relativitatea efectelor contractului față de terți.....	142
§1.1. Principiul relativității	142
§1.2. Excepțiile de la principiul relativității efectelor contractului	150
§1.3. Promisiunea faptei altuia	164
§1.4. Stipulația pentru altul	168

§2. Opozabilitatea contractului față de terți	175
§2.1. Simulația – excepție de la opozabilitatea efectelor contractului	178

Subtitlul III. Remediile neexecutării contractului	193
Capitolul I. Teoria generală a remediilor	193
Capitolul II. Termenul suplimentar de executare	204
Capitolul III. Executarea silită în natură	209
Capitolul IV. Excepția de neexecutare	217
Capitolul V. Rezoluțiunea și rezilierea	225
Capitolul VI. Executarea prin echivalent/răspunderea contractuală	246
§1. Condițiile răspunderii contractuale.....	246
§2. Evaluarea daunelor-interese	261
§2.1. Clauza penală.....	264
§2.2. Arvuna.....	268
Capitolul VII. Riscurile contractului	272

TITLUL III. ACTUL JURIDIC UNILATERAL DE DREPT CIVIL.....	279
---	------------

TITLUL IV. FAPTELE JURIDICE LICITE – IZVOARE DE OBLIGAȚII CIVILE	290
Capitolul I. Gestiunea de afaceri	290
§1. Definiție. Reglementare. Fundament.....	290
§2. Condițiile gestiunii de afaceri	291
§3. Efectele gestiunii de afaceri între gerant și gerat	294
§4. Efectele gestiunii de afaceri în raporturile cu terții	296
Capitolul II. Plata nedatorată	298
§1. Condițiile plății nedatorate.....	298
§2. Efectele plății nedatorate între <i>solvens</i> și <i>accipiens</i>	301
§3. Efectele restituirii plății nedatorate față de terți	304
§4. Acțiunea în restituirea plății nedatorate.....	305
Capitolul III. Îmbogățirea fără justă cauză	308
§1. Îmbogățirea fără justă cauză sub imperiul vechiului Cod civil. Reglementare. Definiție.....	308
§2. Condițiile materiale sau economice ale îmbogățirii fără justă cauză.....	310
§3. Condițiile juridice ale îmbogățirii fără justă cauză	312
§4. Efectele îmbogățirii fără justă cauză	314

TITLUL V. FAPTELE JURIDICE ILICITE ȘI CELELALTE FAPTE JURIDICE EXTRAContractUALE CAUZATOARE DE PREJUDICII (RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ SAU EXTRAContractUALĂ).....	318
Capitolul I. Considerații generale privind răspunderea civilă cu privire specială asupra răspunderii delictuale (extracontractuale)	318
§1. Răspunderea civilă. Noțiune. Locul acesteia în ansamblul răspunderii juridice	318
§2. Structura răspunderii civile	321

§2.1. Sediul legal și definițiile răspunderii delictuale și răspunderii contractuale	321
§2.2. Teorii cu privire la situația juridică a celor două forme sau branșe ale răspunderii civile	322
§3. Fundamentele etico-filosofice ale răspunderii civile	329
§4. Răspunderea civilă și răspunderea penală	337
§5. Răspunderea civilă delictuală sau extracontractuală. Reglementare. Domeniu de aplicare. Feluri	343
Capitolul II. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta ilicită proprie. Condițiile generale ale răspunderii delictuale (extracontractuale)	347
§1. Considerații introductive	347
§2. Prejudiciul	347
§2.1. Noțiune. Clasificarea prejudiciilor	347
§2.2. Condițiile sau caracterele prejudiciului pentru a fi reparabil	350
§3. Fapta ilicită	355
§3.1. Fapta ilicită și obiectivările ei	355
§3.2. Cauzele care înlătură ilicitatea faptei	358
§4. Raportul de cauzalitate	362
§4.1. Stabilirea raportului de cauzalitate	362
§4.2. Cauzele care exclud existența raportului de cauzalitate (cauzele exoneratoare de răspundere civilă)	366
§5. Vinovăția autorului faptei ilicite	369
§5.1. Definiția și elementele vinovăției	369
§5.2. Formele vinovăției și gradele culpei	370
§5.3. Capacitatea delictuală. Obligația subsidiară a persoanei lipsite de discernământ de a indemniza victima prejudiciată prin fapta sa ilicită	374
§6. Specificul răspunderii persoanei juridice pentru prejudiciile cauzate prin fapta proprie	376
Capitolul III. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin fapta altuia	380
§1. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin fapta minorului sau a unui interzis judecătoresc	380
§1.1. Reglementare. Persoanele pentru care se răspunde. Persoanele răspunzătoare	380
§1.2. Condițiile existenței răspunderii	381
§1.3. Fundamentul răspunderii. Dreptul de regres al persoanei răspunzătoare	383
§2. Răspunderea delictuală a comitentului pentru prejudiciile cauzate prin faptele ilicite ale prepușilor săi	384
§2.1. Reglementare și domeniu de aplicare. Condițiile de drept comun	384
§2.2. Condițiile speciale ale răspunderii comitentului	386
§2.3. Fundamentul răspunderii comitentului	388
§2.4. Efectele răspunderii comitentului	390

§3. Corelația dintre răspunderea delictuală a diferitelor persoane pentru prejudiciile cauzate prin fapta altuia	391
Capitolul IV. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general, de animale și de ruina edificiului	394
§1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	394
§1.1. Reglementare și domeniu de aplicare	394
§1.2. Determinarea persoanei răspunzătoare.....	395
§1.3. Persoanele îndreptățite să invoce răspunderea prevăzută de art. 1.376 C. civ. Unele ipoteze speciale	398
§1.4. Fundamentul, condițiile și efectele acestei răspunderi	400
§2. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animalele ce le avem sub pază.....	402
§3. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	405
Capitolul V. Ipoteze de răspundere civilă delictuală reglementate de legislația conexă Codului civil	409
§1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de defectele produselor	409
§2. Răspunderea pentru daunele ecologice	413
§3. Răspunderea civilă a personalului medical.....	418
§4. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare.....	422
§5. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate prin actele ilicite ale autorităților publice	426
Capitolul VI. Efectele de drept comun ale răspunderii civile delictuale.....	431
§1. Probleme introductive	431
§2. Pluralitatea de persoane răspunzătoare. Răspunderea solidară. Raporturile dintre codebitorii solidari.....	432
§3. Principiile care guvernează repararea prejudiciului	433
§4. Repararea prejudiciului prin despăgubiri sau echivalent bănesc.....	436
§5. Repararea daunelor morale	438
§6. Repararea prejudiciilor corporale	441
§7. Raportul sau corelația dintre reparație și drepturile de asigurări sociale ori născute din contractele de asigurare de răspundere civilă sau de bunuri.....	446
§8. Prescripția acțiunii în răspundere civilă delictuală. Problema opțiunii între temeiul contractual și temeiul delictual al răspunderii civile.....	448
TITLUL VI. OBLIGAȚIILE AFECTATE DE MODALITĂȚI ȘI OBLIGAȚIILE COMPLEXE	451
Capitolul I. Obligațiile afectate de modalități	452
§1. Condiția	452
§2. Termenul	457
Capitolul II. Obligațiile complexe	464
§1. Obligațiile cu pluralitate de subiecte	464
§1.1. Obligația divizibilă.....	464
§1.2. Obligația indivizibilă	465

§1.3. Obligația solidară	468
§2. Obligațiile cu pluralitate de obiecte.....	475
§2.1. Obligațiile alternative	476
§2.2. Obligațiile facultative	478
TITLUL VII. DINAMICA OBLIGAȚIILOR – TRANSMISIUNEA ȘI TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR.....	479
Capitolul I. Considerații generale privind dinamica obligațiilor	479
Capitolul II. Mijloacele juridice de transmitere a obligațiilor	482
§1. Cesiunea de creanță	482
§2. Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței	500
§3. Preluarea datoriei și cesiunea de datorie	507
§4. Cesiunea de contract	516
Capitolul III. Mijloace prin care se realizează transformarea obligațiilor.....	532
§1. Novația	532
TITLUL VIII. STINGEREA OBLIGAȚIILOR.....	541
Capitolul I. Generalități privind stingerea obligațiilor	541
Capitolul II. Stingerea obligațiilor prin executare voluntară – plata.....	543
§1. Considerații introductive. Prioritatea executării în natură și conformitatea executării obligațiilor	543
§2. Plata	544
§2.1. Noțiunea de plată. Considerații generale	544
§2.2. Subiectele plății	546
§2.3. Condițiile și obiectul plății	550
§2.4. Imputația plății	557
§3. Punerea în întârziere a creditorului	559
Capitolul III. Mijloacele alternative de stingere a obligațiilor	564
§1. Compensația	564
§2. Darea în plată. Cesiunea de creanță în locul executării	571
§3. Confuziunea	573
§4. Remiterea de datorie.....	576
§5. Imposibilitatea fortuită de executare a obligației de către debitor.....	579
TITLUL IX. GARANȚIILE EXECUTĂRII OBLIGAȚIILOR	582
Subtitlul I. Considerații privind garanțiile executării obligațiilor.	
Garanțiile generale.....	582
Capitolul I. Considerații privind garanțiile executării obligațiilor	582
Capitolul II. Garanțiile generale.....	584
§1. Garanția comună a creditorilor	584
§2. Acțiunea oblică.....	590
§3. Acțiunea pauliană (revocatorie)	596

Subtitlul II. Garanțiile personale	608
Capitolul I. Fideiusiunea	608
§1. Noțiune și reglementare legală. Feluri. Caractere juridice	608
§2. Efectele fideiusiunii	613
§3. Stingerea fideiusiunii	620
Capitolul II. Garanțiile autonome	623
§1. Scrisoarea de garanție	623
§2. Scrisoarea de confort	626
Subtitlul III. Privilegiile și garanțiile reale	629
Capitolul I. Privilegiile	629
§1. Noțiune. Reglementare. Caractere juridice. Clasificare	629
§2. Opozabilitatea privilegiilor. Concursul creditorilor privilegiați cu ceilalți creditori ai aceluiași debitor	630
§3. Stingerea privilegiilor	632
Capitolul II. Ipoteca	634
§1. Noțiune. Reglementare legală. Caractere juridice	634
§2. Bunuri care pot fi ipotecate. Întinderea ipotecii	635
§2.1. Bunuri care pot fi ipotecate	635
§2.2. Întinderea ipotecii	638
§3. Felurile ipotecii	640
§4. Publicitatea ipotecii	646
§5. Efectele ipotecii	650
§6. Transmiterea și stingerea ipotecii	658
§7. Executarea ipotecii	662
§7.1. Aspecte comune ipotecii imobiliare și mobiliare	662
§7.2. Executarea ipotecii mobiliare	663
Capitolul III. Gajul	677
Capitolul IV. Dreptul de retenție	681
Index	693

Titlul I. Considerații generale cu privire la obligațiile civile

Capitolul I. Noțiunea și structura obligației civile

§1. Definiție și terminologie

Terminologie. Termenul „obligație” provine din dreptul roman și își are originea în cuvântul *obligare* sau *obligatio*, care în latina veche înseamnă a lega (*ligare*) pe cineva „din pricina” (*ob, obs*), în vederea obținerii a ceva sau a realizării unui anume scop¹. Considerat de mulți autori ca o creație fundamentală în știința dreptului, conceptul de obligație a avut o gestație complexă. În vechiul drept roman, termenul „obligație” indica o legătură pur materială, corporală (*vinculum corporis*) între două persoane, adică între debitor și creditorul său, conferind creditorului un drept asupra înseși persoanei debitorului (*ius in personam*), asemănător cu dreptul proprietarului asupra lucrului său (*ius in re*). Pe măsura maturizării dreptului roman, acest raport a fost reconfigurat ca legătură juridică (*vinculum iuris*), adică un raport juridic în temeiul căruia creditorul putea cere executarea prestației ce i se datora, iar în caz de neexecutare avea dreptul să recurgă la forța de constrângere (*adstringimur*), ceea ce însemna executarea silită asupra bunurilor debitorului. Definiția astăzi citată și care constituie modelul definițiilor moderne este cea prezentă în *Institutiones* III.13: *obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei secundum nostrae civitatis iura*². Evoluția ulterioară a conceptului nu marchează niciun adaos intelectual semnificativ la această definiție. Astăzi, prin obligație se înțelege, în general, o relație între două persoane, în virtutea căreia una are dreptul să pretindă celeilalte, iar cealaltă are îndatorirea de a executa ce i se pretinde³.

Definiția obligației. V.C. civ. nu definea obligația civilă⁴, astfel încât doctrina juridică a elaborat definiții diverse⁵. Noul Cod civil a optat pentru definirea obligației

¹ V. Zimmermann, p. 1, nr. 1; V. Hanga, *Drept privat roman*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 345.

² Într-o versiune a traducerii: „Obligația este o legătură juridică în temeiul căreia suntem constrânși să facem o prestație în conformitate cu dreptul cetății noastre” (*Iustiniani Institutiones/Instituțiile lui Iustinian*, trad. și note de V. Hanga, M.D. Bob, Universul Juridic, București, 2009, p. 277).

³ V. Zimmermann, p. 1, nr. 1.

⁴ Asemeni altor coduri contemporane (C. civ. fr. din 1804, C. civ. austriac din 1811, C. federal elvețian al obligațiilor din 1911, C. civ. it. din 1942). Alte coduri oferă obligației civile o definiție mai mult sau mai puțin precisă (cazul § 241 BGB, art. 1.088 C. civ. spaniol).

⁵ V., e.g., D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, t. V, Tipografia Națională, Iași, 1898, p. 6; Cantacuzino, ed. 1921, p. 404; Popescu/Ancu, p. 9; I. Albu, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 14; Stătescu/Bîrsan, ed. 1994, p. 10; Nicolae, v. II, p. 176 urm., nr. 65 urm. (în special pp. 181-182). În ceea ce privește doctrina străină, v. M. Planiol, G. Ripert, avec le concours de J. Boulanger, *Traité élémentaire de droit civil*, 2e éd., t. II, L.G.D.J., Paris, 1947, p. 1; Terré/Simler/Lequette/Chénéde, ed. 2018, p. 1, nr. 2; Mazeaud/Chabas, t. II, pp. 4-5; Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 27, nr. 38.

În textul art. 1.164 („Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată”). Rezultă că obligația este întotdeauna un raport juridic care se naște și există între cel puțin două persoane. Tradițional, se consideră că acest raport este alcătuit din două laturi inseparabile¹: una pasivă, adică un debitor și un element al pasivului său patrimonial (datoria), și una activă, înțelegând pe creditor și un element al activului său patrimonial (creanța)². Definiția legală oglindește aceste două perspective ale raportului obligațional. Din perspectiva creditorului, raportul de obligații apare ca un drept de creanță, iar din punctul de vedere al debitorului apare ca o datorie³.

§2. Structura obligației

Precizări introductive. În identificarea structurii obligației, se confruntă, în general, două doctrine: una *monistă* (cf. căreia obligația include un singur raport juridic, în temeiul căruia creditorul este îndreptățit să pretindă și să obțină executarea prestației datorate de debitor)⁴ și alta *dualistă* (cf. căreia obligația ar include două raporturi juridice – unul pur obligațional, în temeiul căruia creditorul poate pretinde executarea prestației, și unul instituțional, în virtutea căruia creditorul poate cere și obține executarea silită a prestației neexecutate voluntar)⁵. În sistemul nostru de drept, prima concepție este dominantă. Ea include însă ambele elemente indicate de cea de-a doua, atestând că, în realitate, cele două teorii nu sunt incompatibile. Astfel, în analiza structurii raportului obligațional, se distinge între patru elemente componente: subiectele, conținutul, obiectul și sancțiunea⁶. În continuare, le vom trece în revistă.

A. Subiectele raportului juridic de obligații. Pot fi subiecte ale unui raport obligațional toate persoanele fizice și persoanele juridice. Subiectul activ (*creditorul*) este o persoană determinată sau cel puțin determinabilă în momentul nașterii raportului de obligații; în schimb, subiectul pasiv (*debitorul*) trebuie să fie întotdeauna o persoană determinată la nașterea obligației. În raporturile de obligații *unilaterale*, o parte este numai creditor, iar cealaltă parte este numai debitor (e.g., raporturile obligaționale izvorâte dintr-un contract de donație, comodat, mandat gratuit). Cele mai numeroase raporturi de obligații sunt însă *bilaterale*, fiecare subiect având simultan dubla calitate de creditor și debitor (e.g., raportul născut dintr-o vânzare, dintr-un schimb, dintr-o închiriere etc.). Pentru calitățile generice de creditor și

¹ V. Pop, *Obligațiile*, p. 5.

² V. Flour/Aubert/Savaux, *L'acte juridique*, p. 27, nr. 38.

³ V. Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 1, nr. 2.

⁴ Specifică dr. român (v., e.g., I. Albu, *op. cit.*, p. 25; Pop, *Obligațiile*, p. 18, nr. 8).

⁵ Specifică dr. german, care distinge între *Schuld* (legătura obligațională propriu-zisă – *Verbindlichkeit*, care presupune obligația debitorului de a executa voluntar prestațiile față de creditor) și *Haftung* (legătura obligațională prin care se garantează cu concursul mijloacelor instituționale executarea obligației de care este ținut răspunzător debitorul). V. C. Grüneberg, H. Sutschet, în *Bamberger/Roth*, p. 809, nr. 16 urm.; Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 14 urm., nr. 21; *adde* Nicolae, v. II, p. 183 urm., nr. 69 urm.

⁶ V. Popescu/Anca, pp. 9-13; I. Albu, *op. cit.*, pp. 31-50; Pop, *Obligațiile*, p. 19.

debitor există și denumiri specifice, generate de natura particulară a raportului juridic în cauză, adesea ele incorporând dubla calitate (e.g., vânzător/cumpărător, copermutant, donator/donatar, însărcinat/îmbogățit, *solvens/accipiens*, gerant/gerat, persoană prejudiciată sau victimă/autor al prejudiciului ori persoană responsabilă etc.).

B. Conținutul raportului de obligații. Prin conținutul raportului juridic de obligații înțelegem drepturile de creanță și îndatoririle care aparțin sau, după caz, incumbă subiectelor acestuia¹. Din punctul de vedere al conținutului, raportul de obligații poate fi *simplu*, în care o parte are numai drepturi, iar cealaltă numai obligații (e.g., donația), sau *bilateral*, în situația în care ambele ori toate subiectele au simultan atât drepturi, cât și obligații (e.g., vânzarea). Conținutul raportului obligațional este, de regulă, *subiectiv*, deoarece este stabilit prin voința părților. Prin excepție, conținutul raportului de obligații este *obiectiv*, în sensul că este stabilit prin norme imperative (e.g., toate normele imperative care instituie obligații, atât din sfera contractelor – v. obligația de bună-credință –, cât și din sfera faptelor licite sau ilicite – v. obligația comitentului de a repara prejudiciul cauzat de prepus).

Sintetic, în conținutul raportului de obligații includem, din perspectiva activului: a) *drepturile de creanță*, care formează una dintre cele două categorii tradiționale de drepturi civile patrimoniale, alături de drepturile reale². Drepturile de creanță se realizează mediat sau mijlocit, adică numai printr-o anumită activitate, atitudine sau un anumit comportament al debitorului (e.g.: dreptul vânzătorului la încasarea prețului, dreptul chiriașului la folosința bunului închiriat, dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin delict etc.). Spre deosebire de drepturile de creanță, drepturile reale sunt drepturi cu exercitare sau realizarea directă, nemijlocită (e.g., dreptul de uzufruct sau abitație); b) în același conținut obligațional trebuie inclusă o categorie aparte – așa-zisele *drepturi potestative*³. Dreptul potestativ este puterea conferită unei persoane de a modifica sau stinge o situație juridică preexistentă ori de a recrea o situație juridică prin voința sa unilaterală. Exercitarea unui asemenea drept se obiectivează într-un act juridic unilateral (e.g.: dreptul de a alege prestația într-o obligație alternativă, dreptul de a denunța unilateral un contract, dreptul de a invoca un pact comisoriu în cazul neexecutării etc.). Din perspectivă pasivă, la fel de sintetic, se poate reține că intră în conținutul raportului obligațional *îndatoririle debitorului corelative drepturilor de creanță* (e.g.: obligația de plată a prețului, obligația de garanție contra evicțiunii, obligația de predare a bunului vândut, obligația de neconcurență etc.).

¹ V. I. Albu, *op. cit.*, p. 47.

² Cu privire la deosebirile dintre cele două categorii de drepturi, v. V. Stoica, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Humanitas, București, 2004, v. I, pp. 99-112; Pop, *Obligațiile*, pp. 23-27.

³ În legătură cu drepturile potestative, selectiv, v. V. Stoica, *Drepturile patrimoniale atipice*, în *Dreptul nr. 3/2003*, p. 55 urm.; I. Reghini, *Considerații privind drepturile potestative*, în *PR nr. 4/2003*, p. 236 urm.; M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Universul Juridic, București, 2010, p. 436 urm.; Nicolae, v. II, p. 166 urm., nr. 61 urm. (în concepția autorului, acestora le corespund obligațiile de a lăsa a se face ceva – p. 195 urm., nr. 77); I. Najjar, *Le droit d'option. Contribution à l'étude du droit potestatif et de l'acte unilatéral*, L.G.D.J., Paris, 1967; St. Valory, *La potestativité dans les relations contractuelles*, P.U. d'Aix-Marseille, 1999; L. Pop, L.M. Harosa, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Universul Juridic, București, 2006, p. 46 urm.

C. Obiectul raportului juridic de obligații¹. Prin obiectul raportului juridic de obligații se înțelege însăși prestația, *i.e.* conduita concretă la care este îndreptățit creditorul și la care este ținut debitorul. Această conduită poate consta într-o acțiune, când prestația este *pozitivă*, ori într-o inacțiune sau abstențiune, caz în care prestația este *negativă*. În cazul raporturilor obligaționale născute din contracte și, în general, din acte juridice, obiectul acestor obligații nu este identic cu obiectul actului juridic care le-a generat. Urmând prev. art. 1.225 alin. (1), „inspirat” de art. 1.412 C. civ. Q., și ale art. 1.226 alin. (1) C. civ., obiectul contractului este operațiunea juridică pe care părțile contractante urmăresc să o realizeze prin acel contract² (*i.e.* vânzarea, locațiunea, împrumutul), în timp ce obiectul obligației civile, indiferent că este sau nu de origine contractuală, constă în „prestația la care se angajează debitorul”³. Teoretic, distincția atrage după sine și un regim juridic diferit, fiind, de exemplu, posibilă existența unei prestații licite ca obiect al obligației și a unui obiect ilicit al contractului (*e.g.*, deși prestația de plată a prețului este licită în sine, obiectul contractului îl constituie vânzarea de stupefiante). Practic, de cele mai multe ori, cele două sunt interconținute și interdependente. Cu toate acestea, distincția se impunea pentru a se pune capăt discuțiilor purtate în doctrina juridică, sub imperiul V.C. civ., cu privire la împrejurarea dacă obiectul obligației contractuale este sau nu identic cu obiectul contractului din care s-a născut acea obligație⁴.

Textele legale (art. 1.482-1.488 și art. 1.527-1.529 C. civ.) sugerează ideea că prestațiile pozitive constau în acțiuni, care pot fi de „a da” (*dare*) și de „a face” (*facere*)⁵, iar prestația negativă este întotdeauna o inacțiune sau abținere și constă în „a nu face” (*non facere*). Clasificarea tradițională a prestațiilor, astfel cum vom vedea, este urmată îndeaproape de o clasificare a obligațiilor civile, făcând astăzi obiectul unor interesante dezbateri a căror portanță este prioritar teoretică⁶.

a) Sintetic, prestația de a da înseamnă a constitui sau a transmite un drept real în patrimoniul creditorului (*e.g.*, vânzătorul transmite cumpărătorului dreptul de proprietate asupra bunului vândut). Potrivit art. 1.483 alin. (1) și (2) C. civ., prestația de a strămuta proprietatea implică și prestația de a preda bunul, iar atunci când este cazul, prestația de a-l conserva până la predare. În cazul imobilelor înscrise în cartea funciară, ea include și obligația de a preda înscrisurile necesare înscrierii. Când dreptul real poartă asupra unor bunuri de gen, cum el se transmite *ope legis* în momentul

¹ Ptr. detalii referitoare la obiectul obligației, *v.* Pop, *Obligațiile*, pp. 29-40 și bibliografia indicată.

² V. P. Vasilescu, în Reghini/Diaconescu/Vasilescu, ed. 2013, p. 524 urm.

³ Această prestație are o natură legal-abstractă (*abstrakte Verpflichtungen*) în contractele numite și are rolul de a-l proteja pe creditor (*v.* Schlechtriem/Schmidt-Kessel, p. 15, nr. 23).

⁴ V. Tr. Ionașcu ș.a., *Tratat de drept civil, v. I, Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1967, pp. 289-290; P. Cosmovici ș.a., *Tratat de drept civil, v. I, Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1989, p. 185; Beleiu, pp. 97-98; P. Vasilescu, *Actul juridic civil*, în Reghini/Diaconescu/Vasilescu, ed. 2008, pp. 456-460.

⁵ Ptr. considerații asupra noțiunii de *praestare* și asupra domeniilor sale de aplicare, *v.* G. Pignarre, *À la redécouverte de l'obligation de praestare – pour une relecture de quelques articles du Code civil*, în R.T.D. civ. nr. 1/2001, pp. 41-76.

⁶ V. M. Fabre-Magnan, *Le mythe de l'obligation de donner*, în R.T.D. civ. nr. 1/1996, pp. 85-107; Starck/Roland/Boyer, *Contrat*, ed. 1989, pp. 400-401; Malaurie/Aynès/Stoffel-Munck, p. 2, nr. 3.

individualizării bunurilor înstrăinate, prestația de a da cuprinde și operația constând în individualizarea lor și apoi predarea [v. art. 1.273 alin. (1), art. 1.486, art. 1.674 C. civ.].

b) Prestația de a face este orice conduită pozitivă care nu este o prestație de a da și nici nu intră în conținutul sau structura acesteia (e.g.: restituirea bunului împrumutat sau închiriat, crearea unui tablou de către un artist plastic, efectuarea unui transport de bunuri sau persoane, pregătirea unei persoane pentru a participa la un concurs, confecționarea unui lucru, repararea unui bun etc.).

c) Prestația de a nu face este întotdeauna o abținere a debitorului de la a face ceea ce ar fi fost îndreptățit să facă în lipsa angajamentului obligațional existent între el și creditor (e.g.: vânzătorul unui fond de comerț se obligă să nu înființeze sau să nu deschidă o nouă afacere, identică celei înstrăinate, în aceeași localitate sau în același cartier al orașului; autorul unui roman care a încheiat un contract de publicare cu o anumită editură se îndatorează să nu publice acea operă la o altă editură înainte de împlinirea unui termen; îndatorirea de a respecta confidențialitatea negocierii, care se traduce în prestația de a nu comunica terților date din faza negocierii contractului etc.).

Cf. art. 1.226 alin. (2) C. civ., sub sancțiunea nulității contractului, obiectul obligației trebuie să îndeplinească două condiții: să fie determinat sau determinabil pe baza unor criterii existente în prezent și să fie licit¹.

D. Sancțiunea obligațiilor. Îndeobște, se consideră că sancțiunea obligației constă în dreptul creditorului de a-l acționa pe debitor în justiție și de a proceda la executarea silită a bunurilor sale în scopul realizării creanței sale². Invocându-se caracterul unilateral al acestei definiții, în doctrina recentă s-a propus o altă accepțiune a sancțiunii obligației civile³: sancțiunea obligației constă, din perspectiva creditorului, în totalitatea mijloacelor juridice ofensive și defensive pe care le poate exercita, de regulă, cu ajutorul forței de constrângere a statului, pentru a obține sau păstra prestația care i se datorează de către debitor, și, din perspectiva debitorului, în mijloacele juridice pe care legea le pune la îndemâna lui pentru a se libera de datorie, prin executarea prestației datorate, atunci când creditorul refuză ori nu poate să o primească, debitorul având interes să stingă raportul obligațional prin executare.

a) Mijloacele juridice ofensive și defensive aflate la dispoziția creditorului ar fi: punerea în întârziere a debitorului (v. art. 1.521-1.523 C. civ.), acțiunea în justiție⁴, daunele cominatorii⁵ (a căror existență este astăzi prohibită de prev. art. 907

¹ Ptr. analiza acestor două condiții, v. Pop, *Obligațiile*, pp. 39-40. În sensul existenței unei a treia condiții negative constând în aceea că obiectul obligației nu trebuie să existe în mod obligatoriu la momentul nașterii obligației, v. C.E. Zamșa, *Efectele obligațiilor civile*, Hamangiu, București, 2013, pp. 7-9.

² V. Popescu/Anca, p. 12; R. Sanilevici, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Universitatea Iași, 1976, p. 9.

³ V. Pop, *Obligațiile*, pp. 40-46.

⁴ V. V.M. Ciobanu, în V.M. Ciobanu, M. Nicolae, *Noul Cod de procedură de procedură civilă comentat și adnotat*, v. I, art. 1-526, Universul Juridic, București, 2013, p. 107 urm.; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, Universul Juridic, București, 2013, v. I, pp. 250-253.

⁵ Sistemul daunelor cominatorii este o creație pretoriană amplu analizată. V. T. Pop, *Dimensiunea juridică a daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 12/1995*, pp. 24-30; I. Lulă, *Discuții în legătură cu problema daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 9/1994*, pp. 22-29; (I) S. Buzoianu, (II) B. Papandopol, *Discuții în legătură cu existența în dreptul român actual a daunelor cominatorii*, în *Dreptul nr. 7/2004*, pp. 72-92; Pop, *Obligațiile*, pp. 504-512.

C. pr. civ.¹⁾, penalitățile cominatorii, care au înlocuit vechile instituții ale amenzilor cominatorii și daunelor cominatorii² (sau „aplicarea de penalități”, cum le numește art. 906 C. pr. civ.), daunele-interese moratorii (v. art. 1.535-1.536 C. civ.) și executarea silită³ (v. art. 622 urm. C. pr. civ.).

Raporturile juridice în care sancțiunea obligației civile constă în mijloace juridice ofensive sunt cele mai numeroase și ele implică așa-numitele *obligații perfecte*, care sunt însoțite de cel puțin două mijloace juridice ofensive: acțiunea în justiție și executarea silită. Sunt însă și raporturi de obligații, mai puțin frecvente, a căror executare ireversibilă este asigurată numai pe cale indirectă, adică defensivă – situația *obligațiilor naturale*, în cazul cărora, deși creditorul nu poate recurge la niciun mijloc juridic de constrângere a debitorului pentru a-și realiza creanța, el poate refuza totuși restituirea executării – adică poate utiliza un mijloc defensiv (v. art. 1.471 C. civ.: „Restituirea nu este admisă în privința obligațiilor naturale care au fost executate de bunăvoie”).

b) Mijloacele juridice la care debitorul poate recurge pentru a se libera de datorie. Creditorul are dreptul, dar și îndatorirea de a primi prestația de la debitor, fiind obligat să se comporte față de acesta cu bună-credință. Refuzul nejustificat al creditorului de a primi plata este o dovadă a relei sale credințe. În fața unei astfel de situații, debitorul nu este lăsat de lege la bunul plac al creditorului. Pe de altă parte, pot exista și împrejurări care constituie obstacole pentru creditor de a primi plata. Atât în ipoteza în care creditorul nu vrea să primească plata, cât și atunci când nu o poate primi din anumite motive obiective, debitorul poate avea interesul să se libereze de datoria sa scadentă. În acest scop, legea îi conferă anumite prerogative: *punerea în întârziere a creditorului* (art. 1.510-1.511 C. civ.), *oferta reală de plată*, urmată de consemnațiune (art. 1.512-1.513 C. civ., respectiv art. 1.006-1.013 C. pr. civ.). În acest fel, debitorul se liberează de datorie.

¹ V. V. Mitea, în I. Deleanu, *op. cit.*, v. III, p. 664 urm., nr. 231, nota 3.

² Asupra amenzilor cominatorii, v. L. Ungur, *Considerații asupra instituției amenzii cominatorii*, în Dreptul nr. 4/2001, pp. 64-72; B. Dumitrache, *Probleme privind executarea silită în natură a obligației de a face*, în Analele Universității din București, seria Drept, nr. 1/2003, pp. 65-78; (I) S. Buzoianu, (II) B. Papandopol, *op. cit.*, pp. 345 și 350-351; Pop, *Obligațiile*, pp. 503-504.

³ V. S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *Tratat de executare silită*, Lumina Lex, București, 2001; I. Leș, *Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, ed. a 3-a, C.H. Beck, București, 2007, pp. 1037-1268; I. Deleanu, V. Mitea, S. Deleanu, în I. Deleanu, *op. cit.*, v. III, p. 13 urm.